

Î N C H E I E R E

12 octombrie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele completului, judecătorul – Valeriu Doagă

Judecătorii – Tamara Chișca-Doneva, Ion Druță

examinînd chestiunea privind admisibilitatea recursurilor declarate de reprezentantul Procuraturii Generale, Oleg Gavriliță și de reprezentantul Ministerului Justiției, Sorin Olaru împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 27 aprilie 2017,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Bahcivanji Gheorghe și Bahcivanji Anatolie împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală cu privire la repararea prejudiciului moral și material,

c o n s t a t ă :

La 12 mai 2016, Bahcivanji Gheorghe și Bahcivanji Anatolie s-au adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției cu privire la repararea prejudiciului material și moral.

În motivarea acțiunii au invocat că, Bahcivanji Gheorghe activînd în funcție de primar al comunei Pervomaisc, raionul Căușeni împreună cu fiul său, Bahcivanji Anatolie au fost ilegal supuși urmării penale pentru faptul sustragerii motorinei în sumă de 14233 de lei în perioada 2008-2011, cînd Bahcivanji Gheorghe activa în funcția de director al gimnaziului din satul Constantinovca, comuna Pervomaisc, raionul Căușeni, și fiul său, Bahcivanji Anatolie ocupa funcția de director-adjunct pe gospodărie al aceluiași gimnaziu.

Menționează, că urmărirea penală în acest sens a fost pornită la 18 octombrie 2012 și 02 noiembrie 2012 în temeiul art. 191 alin. (2) lit.b) și d) din Codul penal.

Afirmă că prin ordonanța procurorului în procuratura raionului Căușeni, S. Nimirschi din 14 februarie 2013 au fost scoși de sub urmărire penală din lipsa elementelor infracțiunii, fiind trași la răspundere penală pentru confecționarea documentelor oficiale false (art. 361 din Codul penal), iar prin ordonanța aceluiași procuror din 05 martie 2013 a fost încetată urmărirea penală în legătură cu liberarea de răspundere penală și tragerea la răspunderea contravențională în temeiul art. 55 din Codul penal cu clasarea cauzei penale.

Susțin că prin ordonanța prim-adjunctului Procurorului General, A. Pîntea din 03 iulie 2013 au fost anulate ordonanțele procurorului S. Nimirschi din 14 februarie 2013 cu privire la scoaterea de sub urmărire penală și din 05 martie 2013 cu privire la încetarea urmăririi penale în legătură cu liberarea de răspundere penală și tragerea la

răspundere contravențională, fiind dispusă reluarea urmăririi penale, iar cauza penală a fost remisă procuraturii Ștefan-Vodă cu indicațiile de a remite cauza penală în instanța de judecată.

Relevă că prin sentința Judecătorei Căușeni din 31 martie 2015, au fost recunoscuți vinovați în săvârșirea delapidării motorinei și falsificarea documentelor, fiind condamnați: Bahcivanji Gheorghe în baza art. 191 alin. (2) lit.b) și d) și art. 361 alin. (2) lit. b) din Codul penal, aplicată pedeapsa prin concurs de infracțiuni la 3 ani închisoare cu privire de dreptul de a ocupa funcții sau exercita o anumită activitate pe un termen de 3 ani și amendă în mărime de 300 de unități convenționale, în temeiul art. 90 din Codul penal, pedeapsa închisorii stabilită a fost suspendată pe un termen de probă de 3 ani, iar Bahcivanji Anatolie în baza art. 191 alin. (2) lit.b) și d) și art. 361 alin. (2) lit. b) din Codul penal, aplicată pedeapsa prin concurs de infracțiuni la 2 ani închisoare cu privire de dreptul de a ocupa funcții sau exercita o anumită activitate pe un termen de 2 ani și amendă în mărime de 200 de unități convenționale, în temeiul art. 90 din Codul penal, pedeapsa închisorii stabilită a fost suspendată pe un termen de probă de 2 ani. Totodată, în privința ambilor a fost aplicată măsura preventivă obligarea de a nu părăsi localitatea și anume comuna Pervomaisc, raionul Căușeni pînă la intrarea sentinței în vigoare și de a nu schimba domiciliul pe durata termenului de probă.

Menționează că prin decizia Curții de Apel Chișinău din 05 iunie 2015, apelurile declarate au fost respinse ca neîntemeiate, necățind la faptul că prin hotărîrea Curții Constituționale nr.12 din 14 mai 2015 a fost declarat neconstituțional alin. (1) al art. 287 din Codul de procedură penală, în baza căruia a fost emisă ordonanța prim-adjunctului Procurorului General, A. Pîntea la emiterea ordonanței din 03 iulie 2013.

Ulterior, prin decizia Curții Supreme de Justiție din 16 februarie 2013, au fost admise recursurile declarate, casate decizia Curții de Apel Chișinău din 05 iunie 2015 și sentința Judecătorei Căușeni din 31 martie 2015, din motivul ilegalității ordonanței prim-adjunctului Procurorului General, A. Pîntea din 03 iulie 2013, care contravine prevederilor art. 6 pct. 44), art. 22 alin. (2), art. 287 alin. (4) din Codul de procedură penală, art. 4 Protocolul 7 al CEDO și art. 7 alin. (2) din Codul penal.

Invocînd dispozițiile Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, consideră că prin acțiunile ilegale ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești le-au fost pricinuite prejudiciu material și moral.

Solicită încasarea din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Bahcivanji Gheorghe și Bahcivanji Anatolie prejudiciu material în sumă de 22500 de lei; încasarea din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Finanțelor prejudiciul moral în beneficiul lui Bahcivanji Gheorghe în sumă de 70000 de lei și în beneficiul lui Bahcivanji Anatolie în sumă de 50000 de lei.

Prin încheierea Judecătorei Căușeni din 20 septembrie 2016 s-a atras în proces Procuratura Generală în calitate de intervenient accesoriu (vol.1, f.d.105).

Prin hotărîrea Judecătorei Căușeni din 21 noiembrie 2016, s-a respins cererea de chemare în judecată înaintată de Bahcivanji Gheorghe și Bahcivanji Anatolie împotriva Ministerului Justiției cu privire la repararea prejudiciului moral și material.

În susținerea poziției prima instanță a constatat că în privința reclamantilor nu a fost emisă nici o sentință de achitare, nici o ordonanță de scoatere a persoanei de sub urmărire penală sau de încetare a urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare nici alt act stipulat în art. 6 din Legea nr. 1545 din 25.02.1998, fiind emisă o sentință de încetare a

procesului penal.

La fel, prima instanță a reținut că acțiunea înaintată nu cade sub incidența Legii nr. 1545 din 25.02.1998, iar reclamantul nu beneficiază de dreptul la repararea prejudiciului în mărimea și modul stabilit de legea enunțată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 27 aprilie 2017 s-a admis apelul declarat de Bahcivanji Gheorghe și Bahcivanji Anatolie, s-a casat hotărârea Judecătorei Căușeni din 21 noiembrie 2016 și s-a pronunțat o nouă hotărâre, prin care: s-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Bancivanji Gheorghe și Bahcivanji Anatolie suma de 22500 de lei cu titlu de prejudiciu material pentru cheltuielile de asistență juridică suportate la judecarea cauzei penale. S-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Bancivanji Gheorghe și Bahcivanji Anatolie a câte 10000 de lei pentru fiecare, cu titlu de prejudiciu moral. În rest, cererea de chemare în judecată intentată de Bahcivanji Gheorghe și Bahcivanji Anatolie împotriva Ministerului Justiției cu privire la repararea prejudiciului moral și material s-a respins din lipsă de teme.

În susținerea poziției, instanța de apel a reținut că prin decizia Curții Supreme de Justiție, a fost stabilit faptul că apelanții ilegal au fost trași la răspundere penală și condamnați, situație care justifică dreptul lor de a cere despăgubiri.

La fel, instanța de apel a conchis că tragerea ilegală la răspundere penală și condamnarea apelanților în instanța de fond și de apel a produs acestora suferințe morale.

La 07 iulie 2017 reprezentantul Procuraturii Generale, Oleg Gavrilă a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 27 aprilie 2017, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a invocat că, instanța de apel a interpretat eronat dispozițiile Legii nr.1545 din 25.02.1998, deoarece decizia Curții Supreme de Justiție din 16 februarie 2016 prin care s-a dispus încetarea procesului penal, nu generează apariția dreptului la reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Susține că prin prisma legii date, persoana are dreptul să solicite despăgubiri în situația în care acesta a fost condamnat, iar ulterior în privința sa a fost emisă sentință de achitare și nici de cum în cazul emiterii unei sentințe de încetare a procesului penal.

Afirmă că art. 287 alin. (1) din Codul de procedură penală era în vigoare la momentul emiterii ordonanței prim-adjunctului Procurorului General din 03 iulie 2013, iar faptul că prin hotărârea Curții Constituționale nr.12 din 14 mai 2015 s-au declarat neconstituționale prevederile art. 287 alin. (1) din Codul de procedură penală, nu înseamnă că prim-adjunctul Procurorului General ar fi comis o încălcare a prevederilor legale sau/și că ordonanța din 03 iulie 2013 este ilegală, ce generează necesitatea reparării prejudiciului.

La 07 iulie 2017, reprezentantul Ministerului Justiției, Sorin Olaru a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 27 aprilie 2017, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

În argumentarea acestuia a invocat că acțiunea intimărilor nu cade sub incidența Legii nr. 1545 din 25.02.1998, întrucât este necesară întrunirea condițiilor de la art.6 și art. 3 alin. (1) din legea enunțată.

Susține că instanța de apel nu a ținut cont de criteriile de stabilire a mărimii compensației pentru repararea prejudiciului moral prevăzute la art. 11 din Legea nr. 1545 din 25.02.1998 și a hotărârilor Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 9 din 09 octombrie 2006 și nr. 8 din 24 decembrie 2012.

Consideră că prejudiciul material acordat reclamantilor sub formă de cheltuieli pentru asistență juridică este neîntemeiat, reieșind din jurisprudența CEDO în cauzele Manole și alții contra Moldove (13.07.2010, §11) și Oprea contra Moldovei (21.12.2010, §55), iar instanța de apel a ignorat principiile potrivit cărora costurile și cheltuielile urmează a fi în mod corespunzător probate și că acestea trebuie să fie rezonabile ca quantum și necesare, întrucât intimații nu au prezentat probe în acest sens.

Examinând temeiurile recursurilor în raport cu materialele cauzei civile, completul de admisibilitate a Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că acestea sunt inadmisibile pentru următoarele.

Potrivit art. 431 alin. (2) din Codul de procedură civilă, asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători.

În conformitate cu art. 432 din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sînt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

(2) Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

(3) Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) pricina a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) pricina a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea pricinii au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
- e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- f) hotărîrea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(4) Săvîrșirea altor încălcări decît cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

(5) Temeiurile prevăzute la alin.(3) se iau în considerare de către instanță din oficiu și în toate cazurile.

Conform art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărîrii sau a deciziei integrale. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Completul reține că din materialele cauzei nu se poate desprinde momentul comunicării recurențelor deciziei Curții de Apel Chișinău din 27 aprilie 2017 (vol. 1, f.d.209-223), însă aceasta a fost expediată părților prin scrisoare de însoțire nr.8839 din 12 mai 2017 (f.d.225), iar cererile de recurs au fost depuse la 07 iulie 2017, fapt confirmat prin amprenta sigiliilor aplicate pe recursuri (vol.2, f.d.1-3, 6-12). Prin urmare, calea de atac se consideră exercitată în termen.

Alegațiile din recursul declarat de reprezentantul Procuraturii Generale, Oleg Gavriliță precum că, instanța de apel a interpretat eronat dispozițiile Legii nr.1545 din 25.02.1998, deoarece decizia Curții Supreme de Justiție din 16 februarie 2016 prin care s-a dispus încetarea procesului penal, nu generează apariția dreptului la reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, nu pot fi reținute, deoarece prin decizia Curții Supreme de Justiție din 16 februarie 2016, s-a stabilit că instanțele inferioare incorect au pronunțat hotărîri de condamnare în privința inculpaților Bahcivanji Gheorghe și Bahcivanji Anatolie (vol.1, f.d.58 verso), iar în conformitate cu art. 3 alin. (1) lit.b) din Legea nr. 1545 din 25.02.1998, în conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității.

Din același raționamente nu pot fi reținute nici cele invocate precum că, prin prisma legii date, persoana are dreptul să solicite despăgubiri în situația în care acesta a fost condamnat, iar ulterior în privința sa a fost emisă sentință de achitare și nici de cum în cazul emiterii unei sentințe de încetare a procesului penal.

Cu referire la argumentele din recursul declarat de reprezentantul Procuraturii Generale, Oleg Gavriliță precum că, art. 287 alin. (1) din Codul de procedură penală era în vigoare la momentul emiterii ordonanței prim-adjunctului Procurorului General din 03 iulie 2013, iar faptul că prin hotărîrea Curții Constituționale nr.12 din 14 mai 2015 s-au declarat neconstituționale prevederile art. 287 alin. (1) din Codul de procedură penală, nu înseamnă că prim-adjunctul Procurorului General ar fi comis o încălcare a prevederilor legale sau/și că ordonanța din 03 iulie 2013 este ilegală, ce generează necesitatea reparării prejudiciului, Completul de admisibilitate remarcă faptul că, în conformitate cu art. 3 alin. (2) din Legea nr. 1545 din 25.02.1998, prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești. Mai mult, potrivit art. 140 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, Legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule, din momentul adoptării hotărîrii corespunzătoare a Curții Constituționale.

Alegațiile invocate în recursul declarat de reprezentantul Ministerului Justiției, Sorin Olaru precum că, instanța de apel nu a ținut cont de criteriile de stabilire a mărimii compensației pentru repararea prejudiciului moral prevăzute la art. 11 din Legea nr. 1545 din 25.02.1998 și a hotărîrilor Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 9 din 09 octombrie 2006 și nr. 8 din 24 decembrie 2012, nu pot fi reținute, deoarece acestea poartă un caracter declarativ fără suport probator. Mai mult, recomandările Curții Supreme de Justiție și hotărîrile Plenului Curții Supreme de Justiție reprezintă evaluări ale practicii judiciare existente și aserțiuni cu privire la modul de punere în

aplicare a legii, avînd caracter consultativ și nu pot constitui baza formală a hotărîrilor judecătorești, pentru că nu sunt izvor oficial de drept, iar practica națională pe asemenea categorii de litigii invocate în cererea de recurs este diferită de respectiva cauză.

Referitor la cele invocate de reprezentantul Ministerului Justiției, Sorin Olaru precum că prejudiciul material acordat reclamanților sub formă de cheltuieli pentru asistență juridică este neîntemeiat, reieșind din jurisprudența CEDO în cauzele Manole și alții contra Moldovei (13.07.2010, §11) și Oprea contra Moldovei (21.12.2010, §55), iar instanța de apel a ignorat principiile potrivit cărora costurile și cheltuielile urmează a fi în mod corespunzător probate și că acestea trebuie să fie rezonabile ca quantum și necesare, întrucît intimații nu au prezentat probe în acest sens, instanța de recurs menționează că, ordinele de plată anexate la materialele cauzei denotă faptul că reclamanții au prezentat probe cu privire la cheltuielile suportate (vol.1, f.d. 62-65, 70-71), iar instanța de apel le-a dat o apreciere prin prisma dispozițiilor art. 96 alin. (1) potrivit cărora, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut cîștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile.

Instanța de recurs constată că, cererile de recurs în esența lor constituie o interpretare a normelor de drept și o apreciere a probelor efectuate de reprezentanții recurenților care nu pot fi puse la baza recursului, însă acestea au fost deja supuse examinării minuțioase și aprecierii juste de către instanța de apel prin prisma art. 130 și 139 din Codul de procedură civilă, în raport cu dispozițiile art. 118 din aceeași lege, fiindu-le oferite concluziile de rigoare și respectiv nu urmează a fi reiterate în ordine de recurs, iar instanța de apel a interpretat elocvent și a aplicat corect normele de drept incident speței, prin prisma circumstanțelor importante ale cauzei.

Completul de admisibilitate concluzionează că, din conținutul cererilor de recurs nu rezultă existența unuia din temeiurile legale de recurs, deoarece recursul devolvează exclusiv circumstanțe de drept ale pricinii, iar forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii ar putea fi încadrate în temeiul prevăzut de art. 386 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, aplicabil doar procedurii de apel, însă asemenea temei nu se regăsește în art. 432 din Codul de procedură civilă aplicabil recursului.

Astfel, instanța de recurs notează că, reprezentanții recurenților nu au invocat niciun argument plauzibil în vederea ilegalității deciziei instanței de apel.

În acest sens, completul reamintește prin prisma jurisprudenței CEDO, fosta Comisie a arătat că „... art. 6 §1 al Convenției, nu impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes” (*cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr.26561/1995*).

Din considerentele menționate și avînd în vedere faptul, că instanța de apel a examinat cauza sub toate aspectele, a verificat și a apreciat corect probele prezentate, a interpretat și aplicat elocvent normele incidente speței, iar argumentele invocate în recursuri nu se încadrează în temeiurile prevăzute de art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă, completul de admisibilitate a Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, în mod unanim ajunge la concluzia de a considera recursurile declarate de reprezentantul Procuraturii Generale,

Oleg Gavriliță și de reprezentantul Ministerului Justiției, Sorin Olaru, în baza art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, ca fiind inadmisibile.

În conformitate cu art. 431 alin. (2), art. 433 lit. a) și art. 440 din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Recursurile declarate de reprezentantul Procuraturii Generale, Oleg Gavriliță și de reprezentantul Ministerului Justiției, Sorin Olaru se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele completului,
judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Ion Druță